

ARKÆOLOGI SYDFYN

2023

Kulturhistorisk rapport for større arkæologisk forundersøgelse

SOM 000790 Ryttervej SØ (ASF 0136)

Matr.nr.: 11a1

Ejerlav: Skt. Jørgens, Svendborg Jorder

Svendborg Sogn, Sunds Herred, tidl. Svendborg amt.

Sted- og lok.nr.: 090513-289

SLKS j.nr.: 22/15557

Allan Knudsen

Svendborg Museum

09-11-2023

Indhold

Abstract	1
Undersøgelsens forhistorie	2
Topografi, terræn og undergrund	5
Målesystem	7
Øvrige data	7
Udgravningsmetode	9
Undersøgelsens resultater	12
Fremtidigt arbejde på stedet.....	12

Abstract

Svendborg Museum foretog i november måned 2022 en større arkæologisk forundersøgelse på et 22.000 m² stort areal i den vestlige udkant af Svendborg. På store dele af de undersøgte arealer var muld og øvre dele af undergrund tidligere afgravet, og der var sidenhen påkørt metertykke lerlag. I forundersøgelsen fremkom ingen fortidsminder. Området kunne derfor frigives til bygherre umiddelbart efter undersøgelsen.

Undersøgelsens forhistorie

Bygherre henvendte sig til Svendborg Museum november 2021 forud for udvikling af et 22.000 m² stort areal på matrikel 11a1, Skt. Jørgens, Svendborg Jorder. Grundet intern kommunikationsbrist blev den arkæologisk afdeling ved Svendborg Museum først bekendt med henvendelse oktober 2022. Museet anbefalede en forundersøgelse af arealet og indsendte sidenhen hastebudget til godkendelse hos Slots- og kulturstyrelsen. Museet kunne derfor allerede i begyndelsen af november 2022 foretage forundersøgelsen.

Oversigtskort fra bygherre. Med rød streg ses det berørte areal.

Øst og syd for arealet var området præget af tæt bebyggelse, der er anlagt for årtier siden, inden den nye museumslov gjorde sig gældende. Der er derfor ikke registreret fund eller foretaget arkæologiske undersøgelser her.

Derimod er der nord og vest foretaget diverse undersøgelser, heriblandt følgende:

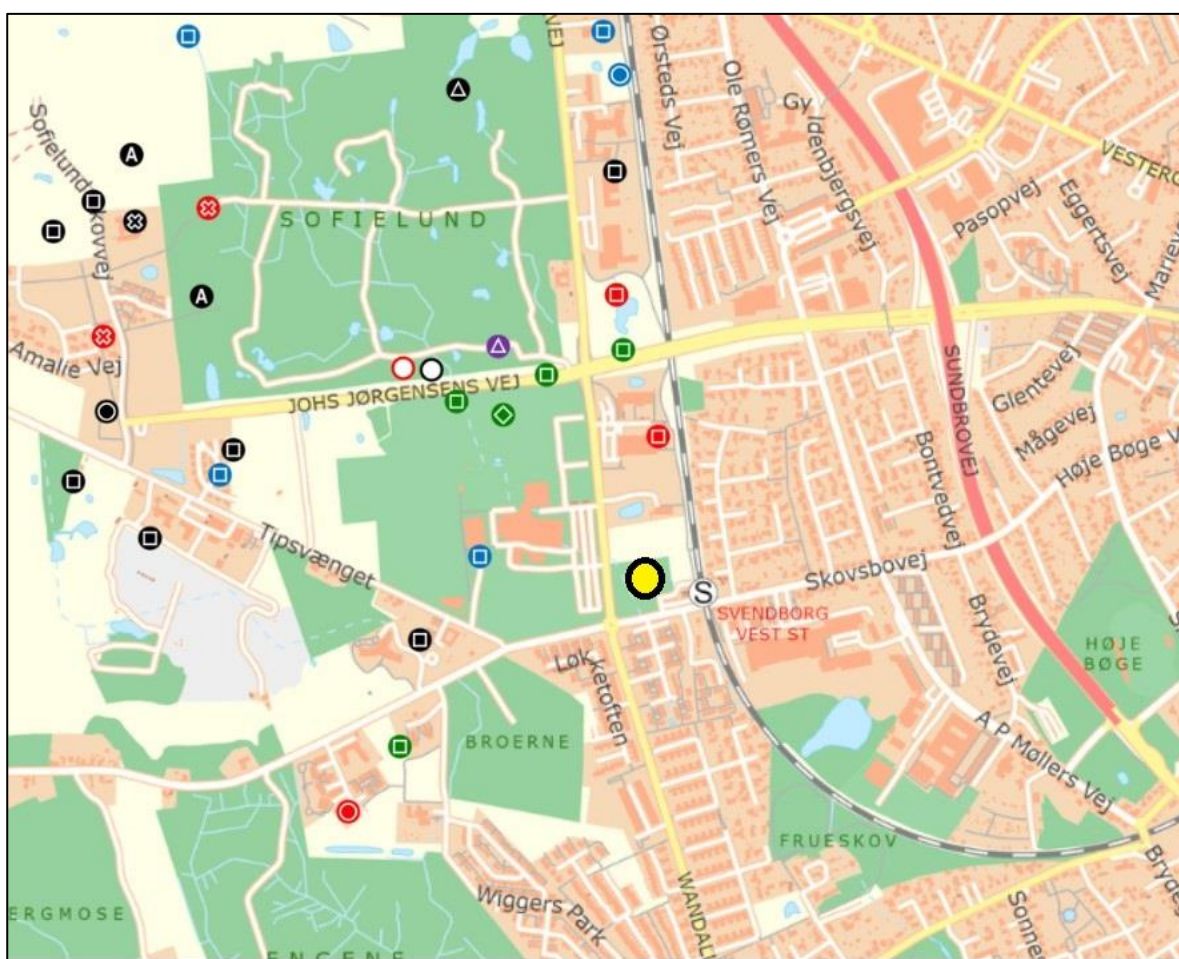
- Umiddelbart nord for arealet er der i 1984 undersøgt et bopladsområde med gruber, kogegruber og stolpehuller fra yngre bronzealder per. VI samt en grube fra TNC (systemnr. 113647).
- Ca. 250 m mod vest er der i 1982 registreret en "anmeldelse fra privat", hvor museet foretager en besigtigelse i forbindelse med noget jordarbejde. Det var ikke længere muligt at gøre iagttagelser på stedet, da museet ankom, men det er beskrevet, at der formentlig har ligget en romertids boplads, selv om en gravplads ikke kan udelukkes. Klassifikationen er således behæftet med en vis usikker (systemnr. 113642).

- I en afstand af 3 – 400 m mod NV og N er der registreret bosættelsesspor med konstruktioner, som f.eks. huse og hegn fra yngre bronzealder, affaldsgruber, kogegruber og en brønd fra bronzealder (systemnr. 198757, 168748, 231570 og 113648).
- Ca. 120 m mod VSV er der ved en forundersøgelse fundet spredte stolpehuller, gruber og et mindre område med kogenstensgruber, som var beliggende ned imod et mindre vådområde (systemnr. 142430).
- 450 m mod SV er der foretaget flere undersøgelser af et område, der bl.a. indeholder en neolitisk gravplads og to dødhuse (systemnr. 146557 og 236121).
- I Sofielund skov, ca. 480 m mod NV, findes to fredede rundhøje (systemnr. 135631 og 135632) samt et større område med meget velbevarede højrystede agre (136333).

Der er ikke kendskab til detektorafsøgning på arealet.

På baggrund af de mange registrerede fortidsminder i nærområdet mod nord og vest, anså museet det for sandsynligt, at der under en arkæologisk forundersøgelse af arealet kan påtræffes væsentlige fortidsminder.

Oversigt over nærliggende registrerede fortidsminder. Med gul prik ses SOM 000790 /ASF0136 Ryttervej SØ.

Udkast til den kommende bebyggelse på arealet. Fra lokalplan 676.

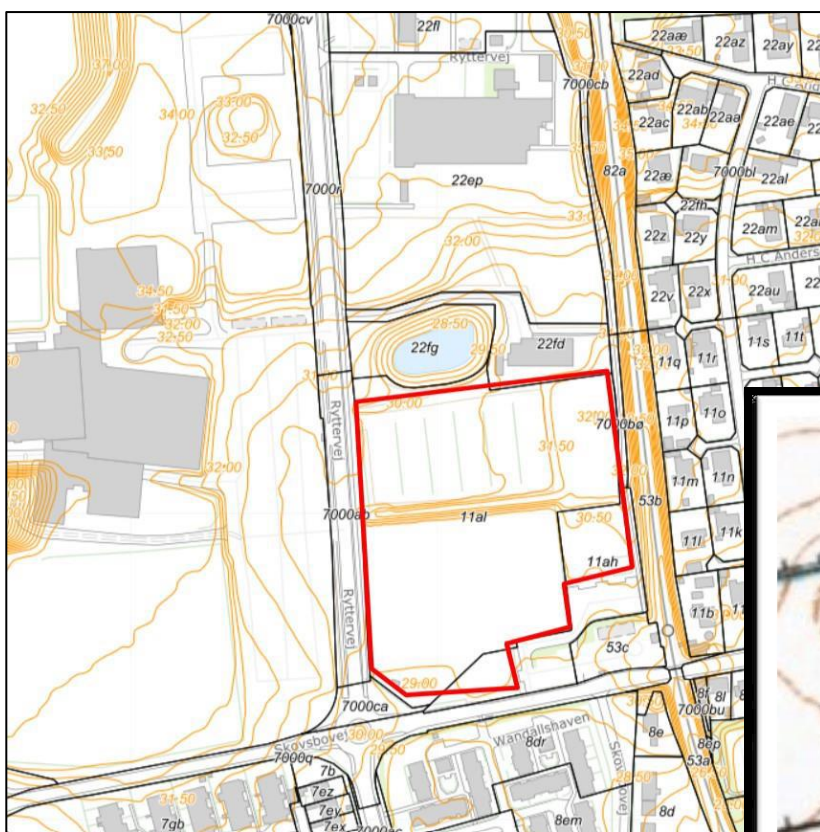
Bygherre havde tilsendt museet to forskellige kort med få afvigelser. Det ene kort angav en lille del af matrikel 11ah som del af projektet. Inden forundersøgelsen blev museet dog oplyst at det gældende areal var matrikel 11al og ikke noget af 11ah.

Topografi, terræn og undergrund

Projektarealet ligger i den vestlige udkant af Svendborg by med afgrænsning mod vest og delvist syd af henholdsvis Ryttervej og Skovsbovej. Mod nord afgrænses arealet af henholdsvis matr. 22fg, hvor et regnvandsbassin dækker størstedelen af matriklen, og matr. 22fd, hvor der er placeret en større bygning (kollegie). Mod øst løber jernbanen langs 2/3 af arealets afgrænsning. Den resterende del mod SØ grænser op til delvist bebyggede og på andre måder benyttede arealer, heriblandt Svendborg Vest Station. På den sydvestlige del af arealet løber et tidligere rørlagt, offentligt vandløb.

Arealet ligger mod sydvest i kote 29, svagt stigende til kote 32 længst mod nordøst. Mod nord, øst og vest ses en svag stigning i terrænet, og mod syd ses et svagt fald. Arealet ligger i byzone og benyttes frem til forundersøgelsen som henholdsvis grusparkering og fodboldbaner.

Kortudsnit fra Geofyn med højdekurver angivet. Projektarealet er indrammet med rød streg. Til sammenligning er et udsnit af Lave Målebordsblade indsat herunder, hvor projektarealet er markeret med gul cirkel. Kortet viser, at den sydvestlige del, hvor fodboldbanerne er placeret, muligvis tidligere har været planeret.

Ved undersøgelsen stod det også hurtigt klart, at der på størstedelen af arealet var pålagt metertykke lerlag. Desuden var der intet oprindeligt muldlag at finde under de pålagte lag, som derfor anses for afgravet.

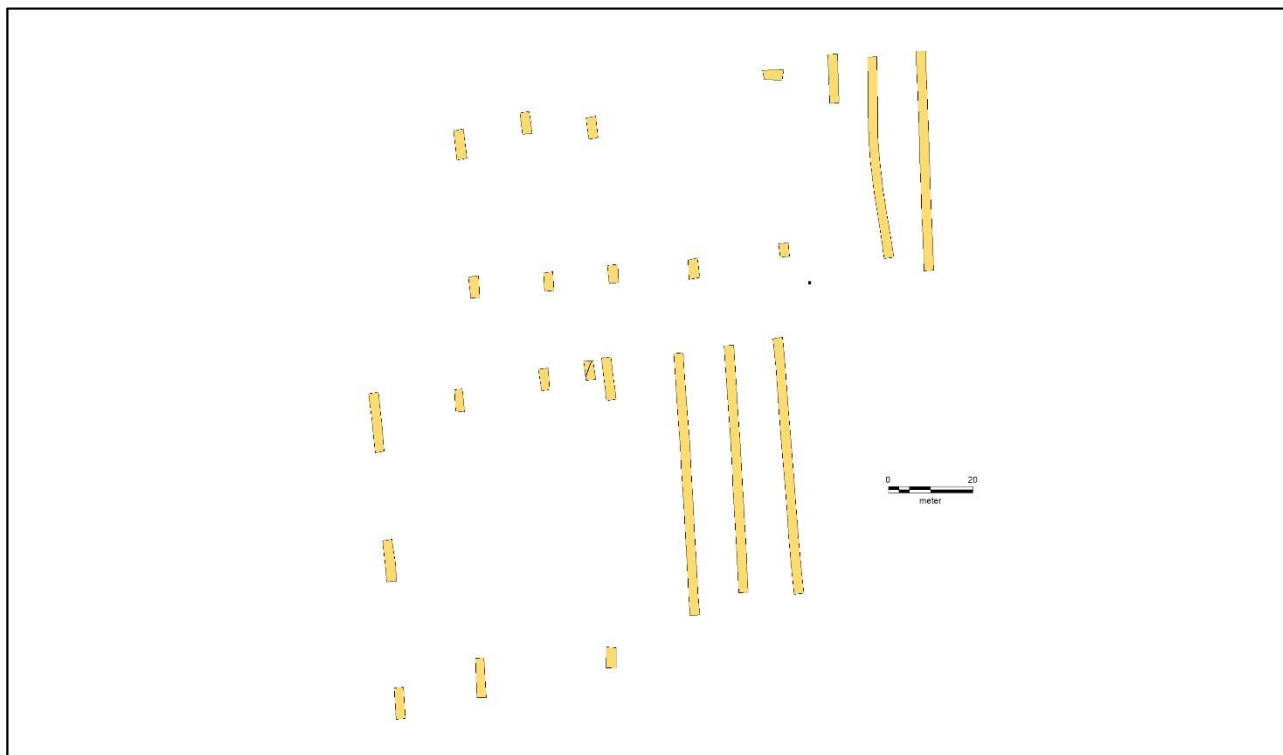

Eksempel på det ganske tykke pålagte lerlag som de fleste steder var mellem 1 og 2 meter tykt.

Målesystem

De udlagte søgegrøfter samt øvrige registreringer blev indmålt med GPS. På museet server findes rådata fra opmålingerne.

Oversigt over alle opmålingsdata.

Øvrige data

Den arkæologiske forundersøgelse blev påbegyndt d. 8. november 2022 og afsluttet d. 11. november 2022. Al dokumentationsarbejde blev foretaget digitalt og er efterfølgende lagt i digitale databaser.

Søgegrøfterne blev gravet med gravemaskine på bælte påført en 2 meter bred planérskovl. Efter undersøgelsen blev grøfterne tildækket igen. Vejret var for årstiden mildt og solrigt med enkelte regnbyger og kølig vind.

Søgegrøfter på boldbane på arealets sydlige del. Foto set fra nordøst.

Udgravningsmetode

Projektarealet var opdelt i tre meget forskellige arealer.

De tre arealer. Med blåt ses grusparkeringen. Med rødt ses et hævet vildnis og med grønt ses boldbanerne.

Forundersøgelsen blev påbegyndt i nordøstligt hjørne i et minder vildnis af vegetation. Arealet var i terræn hævet 1-1,5 meter over grusparkeringen. I søgegrøfterne kunne det tydeligt ses, at terrænet var hævet med et tykt lag opblandet ler.

Under lerlaget fandtes hverken et oprindeligt muldlag eller anlæg i undergrund. Efter ca. 2½ udlagte søgegrøfter blev området nedprioriteret og undersøgelsen fortsatte på boldbanerne fra vest mod øst.

På boldbanen var forholdene næsten identisk. Også her var der pålagt tykke lerlag. Disse bestod dog af mere ren undergrund uden opblandet materiale og det var derfor ganske vanskeligt at se om afgravningen var i undergrund eller om det var pålagt undergrund.

Det tykke påkørte lerlag i nordøstlig hjørne ses i profil. I bunden af søgegrøften ses moræneundergrunden. Læg mærke til at der i profil ikke ses et vækstlag/muldlag ovenpå undergrund.

Da det blev erkendt, at der også på boldbanerne var pålagt tykke lerlag og at der ikke var spor efter en oprindeligt undergrundshorizont med anlæg, stod det klart at undersøgelsen måtte gribes anderledes an end planlagt. Det ville ganske enkelt være umuligt at nå at trække alle planlagte søgegrøfter inden for budgettets rammer, grundet de metertykke lag som måtte afgraves.

Det blev derfor besluttet at lave punktundersøgelser fordelt på boldbanen. Billedet i punktnedslagene var det samme for hele den vestlige del af boldbanerne. Men mod øst kunne der udlægges tre søgegrøfter i oprindeligt terræn. Desværre fremkom der ingen fortidsminder i grøfterne.

Det meget tykke pålagte lerlag på boldbanernes vestlige del.

Søgegrøft på boldbanens østlige del uden spor efter fortidsminder. Set fra syd.

På grusparkeringen på projektarealets nordvestlige del var ligeledes ingen fortidsminder bevaret i den blotlagte undergrund. Her sås der flere påkørte jord, sand og lerlag og intet oprindeligt muldlag. Det er sandsynligt at morænefladen derfor ikke er arealets oprindelige øvre flade.

I profil ved landmålerstokken ses lagfølgen af flere pålagte lag ovenpå det blågule moræneler, som ses nederst i billedet omtrent en landmålerstok (160 cm) under terræn.

Undersøgelsens resultater

I forundersøgelsen blev der i alt muldafrømmet 907 m² af i alt 22.000 m². De mellem 1-1½ meter pålagte lerlag over størstedelen af arealet gjorde, at dele af arealet blev undersøgt ved dybe punktundersøgelser frem for lange søgegrøfter.

Der blev ikke registreret fortidsminder på arealet. Der blev ikke hjemtaget genstandsfund.

De registrerede forhold var dog entydige: På arealerne med pålagte lag var der intet oprindeligt muldlag bevaret og ingen fortidsminder i undergrund. Den oprindelige moræneoverflade anses som tidligere afgravet og eventuelle fortidsminder derfor ikke bevaret. På arealerne mod øst, hvor der ikke var pålagt lerlag, fandtes ingen fortidsminder i undergrund.

Museet anser området for færdigundersøgt og konkluderer ud fra forundersøgelsen, at der ikke findes væsentlige fortidsminder på arealet.

Fremtidigt arbejde på stedet

Skulle der mod forventning findes fortidsminder ved fremtidigt jordarbejde skal Svendborg Museum straks kontaktes. Eventuelle udgifter i den forbindelse vil blive afholdt af museet.

Allan Knudsen

09-11-2023

Svendborg Museum

